

jever en lezera,
in van den heer
rtatie zich weer
t de litteratuur,
rubriek van ons

over Oats. Een
van theologen,
religieusstelling in

och zeer bevat-
ting ervan ten
K. 8.

alem".

wij clementie
iters voor hun
aan ons volk

uld, dat zij in
neer erkennen
n en des volks
rde te mogen

m..."

its hun schuld.
gratie-begrip,
gewerkt heeft,
aangetast.
dat onze God
zoo veel goeds
van de kunst,
n de ambtsop-

reken van een
taak van Gods
van de kunst
spanning van

ander terrein,
noeten uitgaan
ten 12den Zon-
rukking komt,
sch zijn en dat
h te beoefenen
wordt weder-
ijn leven in dit
risten-minister
risten-kamerlid
en-onderwijzer
werker achter
us in het ambt
stenaar ook
ld tot ambts-

k, waarin men
man en vrouw
n het huwelijk
ch op sexueel
-g.n. driehoek-
echtgenooten
rde, zonder dat
behoefte te zijn
ten geoorloofde

n gelijk als hij
an verval, van
meer van zede-
st oogenblik en
ontvangen ten
de duurzaam-

t evenwel niet
n het huwelijk
zedelijke ver-
vassende vloed
de lectuur, de
leeds meer op-
je lichaamscul-
ngens en meis-
badleven, het
openbare on-
wijze zijn er
den meer.

chtscheidingen,
tulie en cama-

moraal is een
ie (verval), om-
ng en behoefte,
w; omdat men
onden te weten
zich heeft ge-
lverloochening
n.¹⁶⁾

bederf van het

A. C. D.

des tijds. Leiden.

1.

iz. 61.

Wij hebben dat in de laatste tientallen jaren wel wat over het hoofd gezien. Dat ligt ook zoo'n beetje voor de hand in de dagen van kerkelijken voorspoed. Men komt dan zoo licht tot het compromis om moeilijkheden met de wereld weg te ruimen of te voorkomen. Het ambt van christen-zijn komt dan een beetje op non-actief.

Maar wie de waarheid en het onverbiddelelijk gezag van bovenomschreven ambtsroeping zien wil, denke zich maar eens de Kerk in de verdrukking, wat eigenlijk de normale toestand in deze tegenwoordige bedeeeling is.

Dat we door de wereld dan altijd en overal als kerkmensch gezien worden komt dan spoedig genoeg uit. Van samenwerking op gemeene gratie-terreinen blijft dan niet zoo heel veel over, dan is de christenmensch gestempeld tot kerkmensch, waar hij ook staat en wat hij ook doet. De eerste christengemeente te Rome wist daar wel wat van af en in den Reformatietijd wist de Kerk dat ook wel. Maar zoo behooren we het nu ook te weten en het is een verblijdend verschijnsel, dat zoo langzamerhand onze oogen hier weer voor open gaan.

Nu denke niemand, dat hier een „naye leere" verkondigd wordt. Ik geloof, dat de heer Rijsdorp iets dergelijks reeds bedoeld heeft, toen hij in zijn bundel „Ter Zijde" (pag. 163) schreef:

„Maar dit wordt een opnieuw ontdekken van Kuyper en veelszins opnieuw interpreteren van zijn grondgedachten, niet in beschouwingen, die stijf staan van citaten ter adstructie van belezenheid en beginseltrouw, maar in een óók intuïtief tasten naar de kern van zijn bedoeling en naar aanknooppunten voor dezen tijd..."

Welnu, als we dat doen komen we terecht bij de Reformatorische grondgedachte, dat we voor alles en overal kerkmensch zijn.

Wie als christen kunst beoefent, moet dat doen als kerkmensch. Dan krijgt vanzelf al alle individualistische neiging onder ons den doodsteek.

Want de kerkmensch laat zich beheerschen door de solidariteitsgedachte. De zonde van de Kerk ziet hij als zijn zonde, de genade, die God geeft aan de Kerk, is dezelfde genade, die ook in hem leeft, weet hij dan.

Dat brengt hem al direct in een andere verhouding tot de Kerk dan waarin menig christen-poet of -prozaïst thans staat. Ook dan blijft de kritiek, waar noodig is, maar die kritiek is anders ingesteld. Het wordt een kritiek, die meteen kritiek is op zich en die dus den kunstenaar zelf ook wondt.

Wanneer onze christen-dichters en -prozaïsten hun kritiek op de kerk zoo eens gingen instellen, zij zouden bij het volk, bij het kerkvolk een luisterend oor vinden.

Wanneer zij klassieke voorbeelden willen, dan lezen zij de Psalmen er maar eens op na. B.v. Psalm 66, waar de dichter zingt: „Komt, hoort toe, o gij allen, die God vreest, en ik zal vertellen wat Hij aan mijn ziel gedaan heeft..."

De individualistische valsche mystieke ziel grijpt dit woord gretig aan en betuigt er mede dat de mensch, dus „zijn wegje zal moeten kunnen vertellen". Maar wie dezen Psalm leest merkt wel, dat deze door Gods heiligen Geest geïnspireerde dichter geen subjectieve individuele ervaringen vertellen gaat. Neen, hij voelt zich zóó zeer kerklid, dat hij wat God in het verleden gedaan heeft met die Kerk in het Oude Verbond, identificeert met zich zelf en eigen leven.

Dat is dichterschap bij de gratie Gods.

En lees nu maar al de Psalmen door. Gij vindt overal dezelfde solidariteitsgedachte als domineerend element. Zoo b.v. in de liederen Hammarlooth. Neem Psalm 130: „Uit de diepte roep ik tot U, o Heere!" Maar de dichter klimt op van zijn individuele ellende naar de last der Kerk: „Israël hope op den Heere... Hij zal Israël verlossen..."

Rijsdorp schrijft in zijn meergenoemd boek: „De dichter, de schrijver moet mond van het volk zijn. Hij is niet alleen gelaten, maar in Christus geïncorporeerd. En voorts: hij is kind van een volk en van een christelijk volksdeel..."

Zoo is het. De kunstenaar is voor alles kerklid, of hij zal zijn talent misbruiken en onder gaan.

Slechts van de kerk uit kunnen onze christen-kunstenaars en met name onze christen-poëten en -prozaïsten hun ambtsopdracht vervullen en in hun kunst leven, d.w.z. productief zijn.

En dan zullen zij geen last hebben van „gebrek aan inspiratie". Want het volk, waar zij zich toek van weten, zal hen bezielen zooals dit volk in de grootste ellende de Calvinistische dichters in voorgaande tijden bezielde heeft.

Of er dan geen plaats kan zijn voor het uitzingen van de eigen ziels-emoties?

Ik geloof, dat alleen wie uit de Kerk leeft, zoo zijn eigen zieleroerselen kan uitzingen dat hij gelezen en verstaan wordt, en niet te klagen heeft, dat „zijn hart is een ledig nest, hoog in de top van een populier".

Augustinus moet eens gezegd hebben: „Heb God lief en doe dan maar alles wat gij wilt." Ik zou willen zeggen: „Wees Kerklid en zing dan maar al wat gij wilt."

Mag ik een voorbeeld geven?

Ik denk hier aan het vers van Karel van Dorp:

„Hart en lippen", een vers, dat mij telkens wanneer ik er naar grijp weer diep ontroert.

Deze dichter klaagt hier zijn persoonlijke nood uit. Maar hij doet het zoo, dat die nood gevoeld wordt als uw en mijn nood, als nood van ieder mensch, die naar de gemeenschap der heiligen — één van zijn geloofsartikelen — smacht in bange eenzaamheid, waarin de zonde hem isoleert.

Want waarin bestaat die nood dan eindelijk?

„... pijn, waardoor ik mij wist uit hun gemeenschap weggesneden."

Dat is ten slotte de groote nood van ieder zondaar, die zich vergriipt aan Gods heilige geboden. De zonde isoleert hem van God en van Gods Kerk, ook al bleef hij er uiterlijk één mee.

O, dat ontzettend isolement.

En als hij door Gods genade begiftigd is met de gave om zijn nood te kunnen uitzeggen in woord of kleur, dan zal hij dat zoo doen, dat hij meteen de toek is van zijn mede-zondaren en zoo is hij ook als dichter van zijn strikt persoonlijke zieleleven de zanger der gemeenschap, der kerkgemeenschap.

Dat zijn de dichters waaraan ons christenvolk behoefte heeft. Want het leeft in heel dat volk, ook in den allereenvoudigste onder hen, maar zij wachten op het woord van den dichter, waarin hun nood, hun smart, hun berouw, hun gebed en hun dank doorlocht vinden kan.

En of dit dan het terrein van de christelijke kunst niet versmallen zal?

Geen sprake van.

De Kerk beslaat de geheele wereld.

Dat is juist de spanning in dit leven, de worsteling der Kerk om de Scheppingsgedachte te handhaven en te doen zegevieren ondanks den zondeval. Want door het herscheppend werk van Jezus Christus is deze Kerkarbeid mogelijk geworden. Het terrein is dus zoo universeel mogelijk.

Maar alléén van de Kerk uit.

Het is de Kerk, die worstelt in de hooie school om een eigen christelijke wetenschap, het is de Kerk, die worstelt in de regeeringscolleges en in de volksvertegenwoordiging om een christelijke staatkunde, het is de Kerk, die worstelt op het terrein van het sociale leven om christelijke gerechtigheid en solidariteit, het is de Kerk, die worstelt in huisgezin en school, in werkplaats en atelier, in kantoorgebouw en op den akker om de gerechtigheid en de heiligheid van de herschapen wereld. En het is de Kerk, die op al deze terreinen hijgt naar de wederkomst van Christus.

Indien we de samenstemming van triumferende en strijdende Kerk maar zien willen onder de geweldige spanning van den éénen grooten Dag Gods in deze bedeeeling.

En waar zijn nu onze dichters, die deze hijgende en worstelende Kerk bemoedigen, troosten, bezielen en stimuleren, door de verwoording van wat er vaak stemmeloos in die Kerk woelt en zucht en bidt?

Waar zijn onze sociale dichters, die onze christen-arbeiders in de fabriek, op de scheepswerf, op het water, in de mijn, helpen in hun moeizaam ambt om als christen dit werk te doen? Waar zijn onze dichters, die zich toek gemaakt hebben van al die kleine, eenvoudige menschen, die hun bangen strijd hebben tegen vijanden van buiten en van binnen?

Waar zijn onze dichters, die den nood der Kerk in deze wereld uitklagen in hun verzen? Wie van hen heeft er aan Niemöller gedacht, aan de ongelukkigen in de concentratiekampen en de bannelingen in Siberië, de witte hel?

Waar zijn de dichters onder ons, die tegenover de brallende taal van Hitler en Mussolini, de taal der altijd-strijdende en altijd triumferende Kerk op aarde hooren laten?

Gebrek aan inspiratie? Het is een aanklacht tegen zichzelf.

De dichter die in gehoorzaamheid, dat wil zeggen in gebondenheid aan Schrift en belijdenis, aan Kerk en dogma leeft, zal inspiratie hebben, want hij is willig instrument in Gods eigen Hand geworden.

En zooals hij het volk, het kerkvolk bezielt, zoo zal dat volk hem bezielen.

Dat is het loon van den dichter, die gehoorzaam leven wil uit zijn ambtsopdracht.

RUDOLF VAN REEST.

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan Ds D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

Het Avondmaal.

Van een broeder kreeg ik een schrijven, waarin hij vroeg of ik eens iets wilde zeggen over het Avondmaal.

Met vrienden had hij over het Avondmaal gesproken; daarbij waren dingen ter tafel gekomen, waarmee hij niet recht raad wist.

Inzonderheid de vragen: „hoe denkt Calvijn over dit sacrament"; en — „wat te zeggen van de voorstellingen, die Andrew Murray geeft in zijn boek:

„De Kracht van Jezus' bloed", hadden hem bewogen, zich tot mij te wenden.

Laat ik dien broeder eerst zeggen, dat ik erg blij met zijn vragen ben.

Ik ben overtuigd, dat het Avondmaal des Heeren in het leven van menig kind van God niet die plaats heeft, die het moest innemen; en — dat dit een gevolg is van gebrek aan inzicht.

Men weet er geen raad mee; men verwacht er iets van, maar omdat men niet tot het Avondmaal nadert gelijk het behoort, vindt men niet wat men zoekt.

Zoo wordt men teleurgesteld en zet het Avondmaal practisch buiten zijn leven.

Al is het dus zóó, dat men er niet toe komt een „Geestelijk Advies" te vragen, dat er honderden zijn, die daar wel behoefte aan gevoelen, daarvan ben ik overtuigd.

Daarom ben ik zoo blij dat dit schrijven mij de gelegenheid opent om zulk een advies te geven. Het zal mij zeer aangenaam zijn, wanneer zich hierover eens eenige correspondentie ontwikkelde.

Bij alles, wat ik over het Avondmaal ga zeggen, wil ik uitgaan van de klare omschrijving, die in Zondag 25 van den Heidelbergischen Catechismus van de sacramenten gegeven wordt.

De sacramenten worden daar genoemd:

„Heilige, zichtbare waartekenen en zegelen van God ingezet, opdat Hij door het gebruik daarvan de belofte des Evangelies des te beter te verstaan geve en verzegele; namelijk, dat Hij ons vanwege het eenig slachtoffer van Christus aan het Kruis volbracht, vergeving der zonden en het eeuwige leven uit genade schenkt".

En als dan gevraagd wordt of dan beide, het Woord en de Sacramenten daarheen gericht en daartoe verordend zijn, dat zij ons geloof op de offerande van Jezus Christus aan het kruis als op den eenigen grond onzer zaligheid wijzen, dan luidt het antwoord: „Ja zij toek, want de Heilige Geest leert ons in het Evangelie en verzekert ons door de Sacramenten, dat onze volkomene zaligheid in de eenige offerande van Christus staat, die voor ons aan het kruis geschied is."

De groote waarde dezer woorden ligt hierin, dat daarin zoo helder als glas deze zaken worden geleerd:

a. Woord en sacrament zijn in wezen één.

Het sacrament zegt ons precies hetzelfde, als het Woord.

Het verschil ligt alleen in de wijze van zeggen.

Het Woord zegt het ons in hoorbare klanken; het sacrament zegt het in zichtbare teekenen.

Het sacrament is zichtbaar, tastbaar Woord.

b. Daaruit volgt, dat het sacrament ons ook nooit iets kan geven, dat het Woord niet geeft.

Noch bij het ontvangen van den Doop, noch bij het gebruiken van het Avondmaal krijgen wij iets, dat wij ook niet al hadden door het geloovig aanvaarden van het Woord.

c. Ook ligt hierin opgesloten, dat het Sacrament ons nooit iets kan geven, tenzij wij het ontvangen op dezelfde wijze, waarop wij dat ook het hoorbare Woord doen, n.l. in het geloof.

Elke gedachte, dat het sacrament als zoodanig, van zichzelf, zonder dat wij er geloovig mee bezig zijn, iets uit zou werken, is ten eenenmale onjuist.

Het ontvangen, het gebruiken van het sacrament zonder meer, baat ons niets.

Indien nu iemand zegt: „als dat waar is, waarom heeft God dan naast het Woord ook nog het sacrament gegeven?" dan antwoord ik: „God deed dit niet omdat het Woord niet voldoende is, maar Hij deed dit om der wille van onze grovigheid en zwakheid. Zooals een onderwijzer een figuur op het bord teekent om het woord, dat hij sprak te verduidelijken, niet om iets aan zijn gesproken woord toe te voegen, zoo voegt God aan het Woord het sacrament toe als illustratie.

Zooals de jongeman aan het meisje, dat hij trouw beloofde, een ring geeft, niet om daarmee aan zijn belofte iets toe te voegen, maar om daardoor die ééne, zelfde belofte zwaarder, doordringender klank te geven, zoo voegt God, bij de belofte des Woords, het sacrament; niet om daarmee ons iets te verzekeren, wat Hij ons in het Woord ook al niet verzekerd had, maar alleen om aan die zelfde verzekering forscher, aangrijpender klank te geven.

Het eerste heeft God noodig geacht om der wille van ons onverstand, het tweede om der wille van onze ongeloovigheid."

Bij den Doop zijn deze dingen ons over het algemeen wel duidelijk.

In het Woord belooft God ons de afwassing der zonde, rechtvaardigmaking en heiligmaking, door het bloed en den Geest van Christus.

Als nu iemand gedoopt wordt, dan staat God daarbij en zegt: „Ziet nu eens; zóó als het lichaam hier gewasschen wordt met water, zoo wordt Mijn volk van de zonde gewasschen door het bloed en den Geest van Christus.

Gerechvaardigd, geheiligt".

Maar God gaat verder en zegt: „Ziet, zoo zeker als deze mensch naar het lichaam met water gewasschen wordt, zóó zeker geef Ik hem de afwassing der zonden."